

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

**Sveti Peter Forerij (Fourier)
in škof rezenski Mihael Wittmann,
vstanovnika kongregacije ubogih
šolskih sester „de Notre Dame“.**

II. Škof Mihael Wittmann.

(Dalje.)

Tako je umrl škof Wittmann, veliki, apostolski mož; velika dobrotà in milost božja v slabem, pokvarjenem času, daleč bliščeča se zvezda krščanskega in mašniškega življenja. — Umrl je mož, ki je s premnogimi učenimi in poučnimi deli obogatil slovstvo. Nehalo je biti srce, ki je gorelo za srečo in blagor ljudstva, ki je tako iskreno ljubilo mladino, ki je ljubezni gorelo za reveže in trpine. Ni čuda, da se je smrt svetega moža po mestu in po vsej škofiji doznala tako brzo. Od vseh strani so ljudje hiteli v semenišče, kjer je škof ležal na mrtvaškem odru v škofovi opravi. Vsak je želel imeti kak spominek na ranjkega, kakor dragoceno relikvijo. Zato se je od njegove male zapuščine še to, kar je imelo le jako malo vrednosti, prodalo zelo drago. Popoldne o 3. uri 9. marcija je gledalo mesto Rezen izprevod, kakoršnega ni bilo še videlo nikoli. Bil je slavnosten sprevod, bilo je zmagoslavje ljubezni in največjega češčenja. Množica ljudstva je bila nepregledna. Matere so nosile svoje otročice v naročju, ter so jim kazale rakev blaženega ranjkega, naj jih bi mogle v poznejih letih opomniti, da so tudi oni bili pričujoči pri pogrebu svetega škofa.

Častljivo truplo Wittmannovo je bilo pokopano v krasni, staroslavni prestolnici Rezenski, v svetišču na evangelijski strani velikega altarja. Pokopal ga je pobožni škof Posavski Riccabona. Pozneje, leta 1837., so mu postavili veličasten spominek, ki predstavlja škofa-mrtveca, nad katerim se dviguje podoba križanega Jezusa. Še zdaj boš zapazil, ko prideš v veliko stolno cerkev, kako mnogo pobožnih kleči na grobu svetega moža. Ti redom ne molijo zanj, nego priporočajo se mu, naj jim bo priporočnik pri večnem Bogu in pomočnik v nadlogah in trpenju življenja.

Vtegnil bi kedo vprašati, kaka je bila zunanja Wittmannova podoba. Na to vprašanje odgovarjajo njegovi životopisci tako-le: Bil je srednje visokosti, nekoliko vklonjen, vedno oblečen v priprostem, črnem talarju. Črne lase je imel kratko prstrižene; obličja je bil milega, prijaznega. Oči so mu bile meglo prodirajoči solnčni žarek; glas bolj tih, govor umirjen, ne počasen, ne živahen; vsa postava je bila podoba globoke ponižnosti in vednega zatajevanja samega sebe. Skrbno je preprečeval, da bi mu kdo prisvojal kako duševno ali krepostno veličino. Kdor bi pa hotel opisati njegove duševne vrline, njegove čednosti, vero, zaupanje, ljubezen do Jezusa, gorečnost v molitvi, nezrečeno pobožnost in bogoljubnost, njegovo spokorno življenje, vdanost sv. cerkvi, njegovo ljubezen do mladine, do siromakov, do bolnikov, in do vsega človeštva sploh, kdor bi hotel vse to opisati in dostojno slaviti, on bi moral napisati debelo knjigo.

Nam naj pa zadostujejo črtice, katere tu podajamo cenjenim bralcem, kateri bojo tudi iz teh črtic lahko spoznali, kak je bil škof Wittmann.

Nemci se ponašajo s svojim Wittmannom; a tudi mi Slovenci smo imeli dva škofa, katera sta bila v vsem podobna Wittmannu. Kedo ne misli tu na častitljivega škofa Baraga in na nepozabnega vladiko Antona Martina Slomška? Oba sta bila pobožna, blaga, sveta moža; oba pisatelja pobožnih knjig, oba neutrudna, goreča, neumorno delalna dušna pastirja, oba mladino-ljuba, podpornika sirot, revežev in vdov. Baraga neutruden misijonar, oče, apostol Indijanov. — Slomšek učitelj in duhovni oče slovenskega naroda. Kedo zamore dostojno opisati delo in trpljenje apostolskega moža Friderika Baraga, — kedo zamore dovolj hvaliti delovanje in trud preblagega Slomška v prid in blagor slovenskega naroda? Oba sta umrla svetnika, oba uživata sedaj združena s svojim vrstnikom in sotrudnikom škofom Wittmannom v svetem raju plačilo, katero je Gospod Jezus pripravil tistim svojim vrednim namestnikom, ki so ga ljubili in drugih ljubiti ga učili.

Minulo 19. stoletje, v marsičem znamenito, bilo je tudi sveti cerkvi plodovito in dobro. Rodilo je razum premnogih velikih in slavnih mož: Italijanom očeta revčekom don Ivana Bosko; Nemcem škofa Wittmanna, malemu slovenskemu narodu dve svitli zvezdi Friderika Baraga in Antona Martina Slomška. Gotovo pride čas, da se podoba enega, ali družega teh mož zalesketa na oltarjih.

I. Bilc.

(Dalje prihodnjč.)

Na praznik brezmadežnega spočetja Marije Device.

Kraljica brez madeža izvirnega greha spočeta — prosí za nas!
(iz lavretanskih litanij)

V belo ter višnjevo odeta devica, venecem dvanajsterih zvezd si krog glave, stoji levo nogo na zemeljski obli, desno pa krepko tare ostudno glavo ti kači, ki je ovita krog

zemlje krog in okrog v žrelu držeč Adamovo jabolko. — Kdo je ta? „Veliko znamenje na nebu . . .“ je to: „Žena solncem obdana in mesec je bil pod nje nogami in na njeni glavi venec dvanajsterih zvezd“. (Skriv. raz. 12, 1.) To je slavljenska današnjega vzvišenega dne — tista kraljica nebeških domov, ki je vredna bila na zemlji mati postati edinorojenemu božjemu Sinu. Tista neomadežanka v tej adventni sliki je, ki ni stopila na ta revni svet, kakor dojde vsak drug zemljan, izvirnim grehom človeštva obtežan — nego je prišla spočeta brez madeža v to dolino solza, odločena v to, da bo mati božja, mati nas ljudi, češčena kedaj v nebesih in na zemlji.

Ker se bližamo sijajnim spominjskim dnevom, ki je vrsté posebno še prihodnje 1904to leto krog današnjega prazniškega dne — poučimo se, kako se je proglasila l. 1854 verska resnica o brezmadežnem Marijinem spočetju in kako se priporočajmo tej Brezmadežni za življenje in za smrt.

*

Svitlo in veselo se je v jutro 8. decembra 1854. leta razpela zarija čez večno mesto Rim, toliko veseleje za to jutro, kolikor turobnejši je bil pretekli dan, ko je kakor v potokih lil dež iz neba.

Pomladnemu dnevnu naših krajev je bil podoben ta sicer zimski dan v Rimu.

Bivalci iz vseh stanov in velika množica tujcev se je vsipala proti vaticanu, največi in najimenitnejši cerkvi vsega sveta, posvečeni spominju apostolov-glavarjev sv. Petra in Pavla.

Ob polu 9. uri se je zbralo 54 kardinalov, 143 nadškofov in škofov*) iz vseh delov sveta ter raznih rimskih dostojanstvenikov v sikstinski kapeli vaticanske palače, pričakujočih dohod papeža Pija IX.

Došlega so oblekli v papeška oblačila in vravnal se je slovesnostni cerkveni izprevod iz palače v cerkev, v prvostolnico krščanstva.

*) Tudi ime slovenskega škofa, velikega Antona Martina Slomška, ki je navzočeval — je vdolbljeno spominjski plošči v vaticanu.

Sv. oče se je podal do papeškega prestola. Krog prestola se je posedlo 12 najstarejših nadškofov. Oblekli so ga v mašno odelo in sv. daritev se je pričela.

Po evangeliju — odpetem najprej v latinskem, potem v grškem jeziku — se je prvak kardinalom-škofoim, dekan tega sv. zbirališča*) spremljan po škofovih vseh obredov podal do papeževega prestola in nagovoril Pija IX. tako-le: „Sv. oče! Katoliška cerkev gorko vnemo in od davna vstrajno proseč to želi, da bi tvoja vzvišena in nezmotljiva sodba o brezmadežnem spočetju blažene Device Marije, matere božje, tako odločila, kakor bi najshodnejše bilo njeni hvali, njenemu veličastvu in njenemu češčenju. Inenom sv. kolegija kardinalov, škofov katoliške cerkve ter vseh vernikov prosim ponižno in iskreno, da bi se današnji praznik spočetja blažene Device izpolnile želje vesoljne cerkve. Izvoli, sv. oče, proglašiti med tem, ko se opravlja velečastni dar na altarcu apostolskim knezom posvečene te cerkve — sredi tega slovesnostnega zbirališča sv. kolegija, škofov in ljudstva — izvoli proglašiti versko odločilo o brezmadežnem spočetju Marije Device, ki bode veselje nebesom in najživahnejše radosti na zemlji“.

Papež je odvrnil, da rad čuje te prošnje kardinalov, škofov in ljudstva; a preden da je izpolni, treba sv. Duha klicati v pomoč. Koj na to se zglesi slovesna pesem: „Veni sancte Spiritus — pridi sv. Duh“ in na kolnih je ležala vsa ta množica od Pija IX. do najskromnejega navzočnika v cerkvi.

Po končanem tem himnu je zavladala veličastna tišina v tej ogromni prostoriji, dokler ni jel brati Pij IX. povzdignjenim glasom sklenjeno določbo o brezmadežnem spočetju sledečimi besedami:

„Verski člen je, da je blažena Devica Marija od prvega trenutka svojega spočetja vsled posebne dobrote in posebne milosti božje, vsled zaslug Jezusa Krista, človeštvu Odrešenika, ohranjena in obvarovana bila vsacega madeža izvirnega greha.“

Tako je torej Piju IX. vsojeno bilo, da je ta zadnji biser vdejal vencu krog Mari-

jine glave in priobčil vesoljnemu svetu to veselo in važno poročilo in — ta uk, da je od 8. decembra 1854. leta naprej brezmadežno Marijino spočetje verska resnica tako, da mora vsak — ki hoče biti pravoveren kristijan — od tega dne to versko resnico ali dogmo sprejeti, če hoče, da ga cerkev šteje med svoje ude. — Do sedaj je ta verska resnica bila le pobožno menenje, a proslula tako, da se je verovala in zapovedanim praznikom slavila vsepovsod.

*

Dragi! Kakošno bodi naše stalo do te vse čase in od leta 1854 prav posebnim novim cerkvenim določilom češčene Matere božje?

Akopram Izveličarjeva mati ne pozna greha, slavljenja je vendar ta neomadežna kakor „Pribežališče: grešnikov — tolažnica žalostnih — začetek našega veselja“ (Lavr. lit.) — Ona je, če tudi brezgrešna, provzročiteljica srčnega veselja vsakemu, ki je obtežano vestjo zatekel se do nje.

Če je kedaj Bog vsled Abrahamovih prošnja prizanesel bil Sodomi in Gomori; če je po Mozesu učinil toliko čudovitih dejanj in Izraelce dovedel v obljubljeni deželo; če je vsled Elijeve molitve ognjem govoril na Karmelu in dežjem po suhih poljanah izraelske dežele; če je po apostolih toliko čudežev storil v blagor ljudem — če je vslišal vseh teh pobožnih prošnje — ne bo li toliko gotoveje in raje vslišal prošnje svoje drage si neveste ter matere ljubega si Sinu?

* * *

Dragi! „Marija je“ — po besedah sv. Bernarda — „ona nebeška ladija, v koji se vsi ohranimo pogina v burnih valovih življenja, če se le ob pravem času zatečemo do nje“. — Marija je ona „proseča vsegamogočnost“ cerkvenih očetov, ki pri Bogu doseže za nas vse. — Dragi! Ljube so nam naše matere, — kolikor nas jih še ima — in iz njihovih rok pričakujemo vse blago za-se. Naše matere — kako rade bi nam dale tudi tega, česar jih prosimo zamán, a

*) Kard. Macchi.

nimajo; mati Marija — ona pa po Jezusovem vplivu vse ima — nikoli je še zastonj ni prosil oni, ki je prosil njo Brezmadežno, njo — „prosečo vsegamogočnost“. Za čas in za večnost bodi nam ona priprošnjica in brezdvombeno nam vsega izprosi — „brez madeža izvirnega greha spočeta“. Amen.

Zvesta.

V tej divni dolinici je bilo v pomladnem in poletnem času vse polno pasočje se živali. Tu so žgolevale vesele ptičice, in juskali so zadovoljni pastirji ter se izprehajali izletniki. Poskakovalo je marsikatero srce radosti v tem tako skritem še slovenskem kraju ob biserni Nadiži. Od treh strani stražijo Slovanstvo te doline strme skalne stene.

In sedaj — sedaj v pozni jeseni! Kako je sedaj tu v tej božji kapeliki? Živali ni več vun iz hlevov; ptičje petje se je preselilo na južno Laško in v Afriko; pastir leno razteza svoje ude za gorko pečjo; lahkoživi izletnik pa hiteva od veselice do veselice v razkošnem velikem mestu. Ljubko dolino zagrinja velo listje; saj so je jesenski vetrovi vse osušeno s cela bili izbrisali s poprej zelenih dreves.

Vse torej nezvesto! Nezvesti so postali celo zemski velikani: Jalovec, Ciprnik in Ponica. Nič več namreč ni na njih niti prejšnjega redkega njihovega zelenja; pod belimi strehami se bližajo zimskemu spanju.

Vse se je tu izpremenilo; nič stanovitnega; vse je, kakor da je izzulo svojo naravo.

A ti Nadiža, zala hči planin, ti pa drviš čez srebrne pečine taka, kakor si drvela. Iz tvojega neizčrpnega vrelca se dvigajo noč in dan biserji proti nebu; gori v višavo ti pršē; naravnost gori proti domovju Vsemogočnega. Manj ko je krog tebe živjenja, obilnejši je dar tvojih vodā. O kako te, Nadiža, more imeti rad tisti, ki te je vstvaril: — zvesta Nadiža.

Bodi tudi meni, Nadiža, sosebno še v tem mrzlečem času mi bodi ljuba učiteljica gorke zvestobe do Stvarnika, ki je v živjenje poklical tebe in mene.

Gospica Lidija.

Leon XIII.

Škof v Peružiji 1846—1876; kardinal
1853—1878.

(Dalje).

Veliko skrb je imel za mladi duhovniški naraščaj: za bogoslovce, katerih smoter naj je „virtuti et musis“. Veliko je gledal na teologično in sploh znanstveno izobražbo bogoslovcev. Sam je učni načrt preosnoval, uvedel dve novi stolici: za cerkveno izgovornost in za liturgiko, kateri je dotiral sam iz svojega žepa. Vpeljal je javne izpite vsake kvatre, sklenjene s slovesno delitvijo daril in je dal konec leta natisniti najboljše spise svojih bogoslovcev. Sam je često prihajal v šolske sobe na predavanja, prepričat se o pravi metodi profesorjev. Tem potem je postal v tesni zvezi s profesorji — sam učenjak prve vrste. Bilo mu je tudi do tega, da si bogoslovci pridobijo izurjenosti v ustmeni in pisni izrazitosti.*) Po uku hrepenečo mladino je kar očaroval s tako klasično izobraženostjo. Znal je n. pr. na pamet polovico vsega Dantejevega speva, skoraj vso Virgilijevo Eneido in mnogo Horacijevih od. Na skrbi mu je bila pa tudi ascetična izobraženost bogoslovcev!

Teologijo, kraljico ved, je Pecci ljubil nad vse. Osnoval je akademijo sv. Tome v ta namen, da bi duhovniki in bogoslovci proučavali staro cerkveno vedo po vodilih angeljskega učnika ter si jo vpridili glede na presojevanje modernih zmot. Ta akademija je sestala iz 15 rednih članov, znanstveno najbolj izobraženih duhovnikov; potem iz večjega števila posebno nadarjenih in učenih bogoslovcev.

V mesečnih shodih so predavali disertacije o gotovih vprašanjih iz sv. Toma „Summa theologiae“. Pri tej priliki so bogoslovci tudi zamogli ugovarjati ali pa prositi pojasnjenja. Za duhovščino vse škofije pa je škof odredil mesečne

*) Poleg obligatnih predmetov je bogoslovcem namreč svetovati: 1. Duhovniška službena spisava, kakor se že več let predava v mariborskem bogoslovskem semenišču; 2. proučevanje civilnega in kazenskega prava; 3. socialno vprašanje; 4. pastoralna higiena in pastoralpsychiatrija (Dr. Anzelm Ricker); 5. olikoslovje ali vedenje olikanega človeka ob raznih prilikah.

Is vseh teh predmetov je zahteval znanje vsaj poglavitnejših pojmov in odelkov.

shode,^{*)} na katerih so se razmotrivala vprašanja iz „moarlike in liturgike“. Vspeh je bil sijajen. Zato je pa tudi javno menenje smatralo in čislalo duhovščino peružijske škofije kakor najboljšo v vsej Italiji.

Z vso vnemo je vstanovil nadpastir nove župe v oddaljenih krajih, ter je s tem pospešil dejansko duhovno pastirstvo. Da bi bilo to pastirstvo plodovito, delal je na to, da so se duhovni često vdeleževali duhovnih vaj. Tako je čuječi višji pastir skrbel za mladino, bogoslovce, duhovnike in tem potem za verno krščansko ljudstvo.

Leonov pontifikat ali Leon XIII. vladar sv. cerkve 1878—1903.

Po smrti papeža Pija IX. 7. febr. 1878 je bil kardinal in kamerlengo Joahim Pecci dne 20. februarja 1878 izvoljen papežem, ter si je nadel ime Leona XIII. 3. marcija je bil venčan, ter je vladal božjo cerkev do 20. julija 1903. to-raj 25 let in natančno 5 mesecev.

Motrimo zdaj Leona vladarja cerkve, državnika in diplomata, socijalnega politika, pospešitelja vedi, konečno njega bolezen in smrt. Ker je papeževa oblast trojna: 1. učeniška, 2. duhovniška in 3. pastirska (potestas magisterii, ministerii et regiminis), delimo sostavek v tri dele:

1. Leon XIII. nezmotljivi učenik sv. cerkve; Leon VIII. učenik narodov. Sin božji je prišel na svet donest ljudem resnico in milost. Itak je Leon XIII. si štel v nalogo svetu nuditi resnico in milost. Zato je oznanjeval in vtemeljeval izza prvega leta svojega pontifikata noter do svoje smrti temeljne resnice krščanstva v raznih okrožnicah (enciklikah, ter izpodbijal zmote časa, ki so bile razširjene zoper katoliško cerkev in apostolski sedež, duhovsko in svetno avktoriteto, osnovo človeške družbe, zoper družino in zakon, prostost in lastino, pouk in izgojo. — Precej v prvi encikliki „Inscutabili“ opisuje zleže moderne človeške družbe, naznanja vire in zdravila zoper te zleže, ter riše potem program svojega pontifikata. Posebno važna je bila okrožnica do Slovanov izza 23. septembra 1880 (Bula: Grande munus — veliko opravilo), v kateri povdarja Slovanov veliko prihodnost in nalogo v svetovni zgodov-

nici, ako se oklenejo rimske stolice. Venec vsem papeževim okrožnicam pa je bila „Praeclarae manifestationes“^{*)} z dne 20. junija 1894. V tej okrožnici se papež zahvaljuje vladarjem in vladam na častitkah za 50 letnico svojega škofovstva. Glasl se do narodov, ki so v zmoti. Pripustopili naj bi katoliški cerkvi, ter okušali in vživali njene milosti. Opisuje tudi velike dobrote, ki bi došle vladarjem, državam in narodom, ako bi se zedinili s katoliško cerkvijo.

Poleg teh je imel Leon VIII. 14 važnih nagovorov ob posebnih prilikah. Po vsej pravici se torej more Leon XIII. zvati cerkveni učenik in apologet 19. veka. Ves svet se je čudil učenosti in modrosti, ki je odsevala iz papeževih listin in besedi. Ako bi bili vladarji, državniki in vladani uvaževali in upoštevali papeževe opominje in svete: bila bi srečna človeška družba.

2. Leon XIII. izvrševatelj najvišje duhovniške oblasti. Duhovska oblast se razteza na božjo službo in njene obrede, delitev sv. zakramentov, na blagoslovila i. dr. Leon je človeški rod posvetil Jezusovemu najsvetejšemu Srcu. Napotil je trudeče se narode do evharistije, ki se zove kruh življenja in do delilca vseh milosti, sv. Duha. Njega naj bi vsa ljudstva v devetdnevni pobožnosti pred Binkoštni molila, častila in klicala na pomoč v razsvetljenje uma in potrjenje srca. Vernike je z Marijo, materjo milosti, združil po rožnivenski pobožnosti, kateri je odločil in posvetil ves mesec oktober. Odprl je često — zlasti ob obračilu 19tega veka — zaklade cerkve, ter je iz njih delil obilne jubilejne odpustke, po katerih je milijonom kristijanov dohajala tolažba in milost. Komur je Leon podelil blagoslov, zadobil je popolen odpustek. Tak popolen odpustek je Leon tudi na smrtni postelji podelil navzočim.

3. Leon XIII. imejitelj vladarske oblasti po vsi katoliški cerkvi. To je tako izvrševal, da je na unanje zastopal cerkev in po notranje jo vrejeval in vladal. Po izjavi sv. Toma Akvinčana je vstava sv. cerkve monarhistično-aristokratična, ker je papež vladar sv. cerkve obdan in nekoliko omejen od kardinalskega zbora (collegium purpuratum). To je najvzornejše starešin-

^{*)} Lik kranjski „Sodalitas ss. Cordis Jesu“.

^{*)} To okrožnico je objavila „Zgodnja Danica“ 1. 1900, list 31 dobesedno.

stvo na svetu. Papež imenuje kardinale, patrijarhe, nadškofe, škofe in proste stolnim cerkvam. Papež vstanovljava nove škofije, stare pa širi, zožuje ali pa prestavlja. Leon XIII. je vstanovil 113 škofij. Papež potrjuje nove redove: možke in ženske. Za vlade Leona XIII., ki se je često potoeval za redove, njihovo življenje in razvoj, je napolnila nova doba notranjega in zunanjega razvoja in razcvita redovništva — dasi so moderne države napadale in škodile redove, kolikor je bilo mogoče.

Kar zadeva misijonov, pomnožili so se ti vsled neprestane skrbi papeževe za razširjenje svete vere, močno po vseh delih sveta. — To se je zgodilo na zahodu (v Ameriki) na vzhodu (v Japanu in na Kitajskem in v vroči Afriki). Leon XIII. je vstanovil 63 apostolskih vikarijatov in 31 apostolskih prefektur. Več 1000 misijonarjev stopi nato med malikovalce junaškim pogumom, prižigajoč neznanim narodom luč izveličanske sv. vere. Leon XIII. je stal na braniku vatikana ter je gledal križem sveta na vse narode in dežele, čredo Kristovo, vernike čuječ in ščiteč. Često je dvignil svoj pastirski glas, da bi bodril zveste ovčice, zmotljene privabil nazaj, zgubljene poiskal po misijonarjih, ter vse privedel do edinega in najvišjega pastirja Jezusa Krista. V resnici, kedar je ta največji pastir svojega namestnika na zemlji pri sodbi vprašal za njegovo čredo, tedaj je Leon po človeško soditi smelo odgovoril: „Po moji krivdi se ni izgubila nobena ovčica, ki si mi jo Ti bil izročil. Pač pa sem jih več milijonov privedel, ki dosedaj niso poznali Tvojega imena ter sem vse povabil, naj pristopijo k Tvoji cerkvi, da bode eden hlev in eden pastir.

Župnik Alojzij Kummer.

(Dalje prihodnjič).

Dnevni red Pija X.

Kajne, težko smo se ločili od mrtvaškega odra velikega Leona. Dolgo smo zrlji za njim, še ko so ga položili k počitku in ga nam je skrila nadgrobna plošča. In kako bi ne? Saj je bil Leon naš, prav naš papež. Papež, ki je tako odkrito ljubil nas Slovane, ki je imel za nas vedno odprto svoje očetovsko srce. Spominjam le na praznik naših blagovestnikov, 5. julija vsacega leta, katerega je zapovedal vsej cerkvi. Spominjam na

obločno besedo, katero je izrekel v prilog glagolice v Dalmaciji, na Hrvaškem in po Istriji. Zato se pa kar sprizajziti nismo mogli z britko resnico: Našega Leona ni več! Toda, dasi težko in s krvavečim srcem, ločili smo se, ločiti smo se morali od ljubljene Leva. Otrli smo si solze iz očíj in uprli svoj upajoči pogled v njegovega naslednika. Prosili, molili smo, naj nam pošlje nebo zopet družega Leona. Da, molili smo za to goreče. Saj smo Slovani narod, kateri mora prenesti toliko zaničevanj, toliko preziranja. Do zdaj smo iskali tolažbe in zavetja pri svojem Leonu. Kaj pa zdaj?

Papež je bil izvoljen. Kardinal in patrijarh benečanski Josip Sarto je naš novi vrhovni poglavar. Ime mu je „Pij X.“ Dobili smo njegovo sliko. Z nekim strahom, dejal bi, smo prijeli to sliko v roke in vprašajoče vprli svoj pogled v podobo novega očeta krščanstva. Kajne, presenečeni smo bili. Podoba smo prejeli ponositega, častitljivega moža, iz čegar obraza odseva sveta resnoba in možata veličanstvenost. Zato, pravim, zrlji smo v podobo Pija X. nekam boječe in vprašajoče. „Kako lep in častitljiv so sv. oče“, vskliknila je priprosta ženica, ko je občudovala njegovo sliko.

Ko so pa začeli listi prinašati raznih lepil dogodkov iz življenja kardinala Sarto, ko so vedeli toliko zanimivega nam pripovedovati, zlasti ko so nam sporočili, da je sin priprostega naroda, da je — dejal bi — naše gore list, da je izšel izmež nas, priprostega ljudstva, da, ko smo čuli, kako zelo on ljubi delalske sloje trpinov in koliko dobrega je že storil temu ljudstvu, zakipela je v naših prsih radost in veselje. Hiteli smo v cerkev in hvaležni dobremu Bogu za tacega očeta smo zapeli navdušeni: „Te Deum laudamus!“ in „Ave Pie X.“! Velikega Leona smo izgubili, a Krist nam je poslal svojega namestnika, do sedaj tako ljubljene nadškofa — Pija X. Zato: „Te Deum laudamus! — Ave Pie X.“

Kajne, zato bo gotovo razveselilo vse ljube čitatelje „Danicine“, ako kaj natančnejega zvedo o tem dobrem našem novem sv. očetu, Piju X.

* * *

Pred vsem hočemo nekoliko sporočiti o dnevnem redu, kateri je sv. očetu?

Sv. oče Pij X. vstane vsak dan okrog 5. ure. Budit ga hodi mladi strežaj Sili. Navadno ga dobi

vsak dan že ob — molitvi brevirja. Ob 6. uri mašuje v zasebni kapelici tik svojih soban. Ta kapelica je čisto priprosto opravljena. Lesen altareček, pred njim na steni križ iz bele slonovine, na altarju skrinjica z ostanki svetnikov, na vsaki strani bronasti svečniki, pred altarjem priprosta preproga, na desni altarja mizica, na levi klečalnik in stol, s stropa visi krasen steklen lesteneč in — in to je vse. To je vsa oprava papeževe zasebne kapelice. Preprosta, dostojna namestnika Kristovega!

Sv. maša trpi nekako pol ure. Pri sv. maši streže navadno zasebni tajnik. Po maši opravi Pij X. na klečalniku zahvalo. Potem sledi zajutrek, čaša kave, kruh, košček surovega masla in marmelada.

Ako ni prevelike vročine, ali ako ni deževja, gre sv. oče v vatikanske vrtove. Tam se izprehaja mej košatimi nasadi, ogleduje si razne bujne rastline na tem prostranem posestvu. Pri tem se pa prav domače pogovarja s služabniki in z gardisti, ki ga spremljajo.

V kotu vatikanskega vrta je ljubka lurška kapelica. Tu sem pride sv. oče rad vsakokrat, kadar je na vrtu. Tu poklekne in v kratki molitvi pozdravi brezmadežno Devico devic!

Po izprehodu, ki ni nikdar nad uro, se prične delo. Cel sveženj raznih pisem in dopisov je nakupičen: Pij X. pri delu zelo sovraži vsako površnost, nerednost in netočnost. Vse mora iti kakor po niti. In tega zahteva tudi od vseh v svoji bližini.

Ko je to končano, pridejo poročat razni zastopniki kongregacij, kakoršne so n. pr. kongregacija za sv. obrede, kongregacija za odpustke i. dr.

Za temi sprejme kardinala državnika, sedanjega kardinala Merry del Val, naslednika Leonovega dobroznanega kard. Rampolle. Ta poroča o raznih dopisih in poročilih tujih vlad in držav.

Po tem so javni obiski ali avdijencije. Teh je navadno veliko. Sv. oče je določil že naprej, kak red naj bo pri tem, da bode vsakdo lahko prišel na vrsto. Tako je natanko znamovano, kdaj svetni velikaši, kdaj ljudstvo sploh.

Naj pride pa kdorkoli do sv. očeta, za vsakega ima prijazno besedo in očetovski svēt, z vsakim se pogovori priprosto, kakor se zgovori oče s svojim ljubljanim sinom. Zato ni čuda, da si je Pij X. v tem kratkem času svojega vladanja pridobil srca vseh, ki so ga spoznali. Kako gi-

njen in ves vesel zapušča vsakdo vatikan. Pred kratkim je bil pri njem priletel cerkveni prelat iz zgornje Italije. Ko je prišel od sv. očeta, zjokal se je v predsobi. Spremljalec ga je vprašal po vzroku. „O, da bi bili tudi vi imeli to srečo“, odgovoril je stari gospod, „in bi bili pri sv. očetu Piju X. gotovo bi se vam godilo prav tako.“

Ti vsprejemi trpe navadno do 1 ure popoldne. Potem gre na obed. Obed je iz prav priprostitih jedil, brez vsakih dragocenostij in posebnostij. Po obedu si privoščijo malo počitka. Utrudi se vsak delalni človek in za nadaljno delo vsak potrebuje svežih moči.

Po brevirju se nadaljuje delo do 6. ure. Ob 6. pa gre Pij v spremstvu enega monsignorov nekoliko po slavnih hodnikih v tretjem nadstropju, „lože“ imenovanih. Tu papeža pričakuje vselej zopet nekoliko sprejemov. Vsakdo sme papežu poljubiti prstan na roki. Pri tem se pa zopet po svoji navadi z vsakim malo pogovori. Ko ti odidejo, ostane sv. oče nekoliko časa sam s svojim spremljevalcem. Prav domače nekoliko pokramlja o bolj nevažnih stvareh. Navadno mu uhajajo misli v priljubljene si Benetke. Spominja se raznih dogodkov iz življenja, kaj je izkusil in kaj storil.

Za tem se nadaljuje papeževo delo v zasebnem stanovanju do 9. ure. Ob 9. je večerja. Potem dokonča svoj brevir in ob četrtna 11. gre na počitek.

Tega reda se drži Pij X. zelo vestno dan na dan. Le kaj posebnega more povzročiti kako malo izpremembo.

o. M.

Mučenci.

Starokrščanska povest Milutina Mayerja.

(Dalje.)

Vojaki priskočijo s kožnatimi biči, ki so jim visele na koncih železne kroglice, in začno neusmiljeno pretepati Valerija po golih ledjih. . . Že po tretjem udarcu počijo od solnca opaljena koža in kri začne teči curkoma po golih razmrčvarjenih ledjih in po raztrgani obleki. Ali Valerij je ostal stanoviten. Niti črhnil ni.

Druhal je začujeno gledala mladega mučenca, ki se je poln svetega oduševljenja oziral proti nebu, ustnice pa so mu šepetale molitvico.

Ohole Skribonije oči so se pasle o bičevanju, vendar pa si je od srda pogrizkavala doljno ustnico vide, kako je Valerij vztrajen.

„Dosti je!“ ukaže zopet Galerij in vikne Valeriju:

„Ali si se kaj premislil?“

„Nimam se čemu premissljati!“ odgovori mučenec mirno.

Galerij vzbesni popolnoma in zarujove kakor zver, da zbrana množica zadrhti vzpričo te besnosti.

„Vodite jih pred Eskulapov kip!“

Vojaki so takoj odvedli vse četiri pred kip boga Eskulapa, ki je stal na visokem marmornatem podnožju na desni strani vhoda v tempelj. Pred kipom samim so postavili trinog s posodo, ki je stala v njej žerjavica za žrtve.

Majhen, debel žrec (poganski duhovnik) Eskulapov, kodrastih las, ki jih je zaljšal venec od hrastovega listja in cvetic, stopi k trinogu. V desnisi je držal ladjico s kadilom ponujaje jo kristijanom, da bi žrtvovali nekoliko zrn na čast bogu Eskulapu.*)

* Ta prizor je krasno naslikal hrvatski umetnik Celestin M. Medović. Njegova slika „Sremski mučenci, se nahaja sedaj v budapeštanski galeriji slik. Slovence je seznanil z njo „Dom in svet“ 1901 str. 425.

Prelagateljeva opomba.

Emonski.

(Dalje prihodnjič.)

Iz svetá.

Linški škof, tajni svetnik dr. Doppelbauer je nastopil v Slovanom prijaznem smislu. V tamošnjem deželnem zboru je namreč poslanec Beurle s tovariši vtemljeval postavni načrt — kako naj bode nemški jezik edino veljalni uradni in poučni jezik na Gorenjem Avstrijskem. A tu se je postavil škof na to stalo v deželnem zboru, da se Čehom ne sme kratiti služba božja v njihovem jeziku. On sam se je, rekel je — da bi bil kakor dušni pastir zadoščati mogel svojim dolžnostim — učil češkega jezika.

V Čehih je pošteno zglasovanje nemškega škofa vzbudilo kar največe simpatije. Tako se je n. pr. sklenilo bilo v praškem mestnem zboru, da se adresa pošlje škofu nemške narodnosti, delujočemu v popolno nemški kronovini, ki se je pa

prijaznjivega znal izkazati češkemu jeziku sredi med nemškimi tovariši v glavnem mestu tujejezične dežele.

Dolgoletna izkušnja nas uči in se nam budi ta trenutek v spominju, da si dandanes ob času narodnostnih bojev ne škoduje katoliški škof z nobeno stvarjo bolj, nego če ne zna biti pravičen narodnim težnjam. Nobeno stvarjo bolj — pravimo, ker tega slučaja ne znamo, da bi bil versko napačno postopal kateri škofov. Če je pa postopal narodnostno napačno — tudi ne more po naših mislih mirne duše več delovati ob vsak trenutek karajočih ga besedah: „Ljubite se med seboj. — Mir vam bodi. — Česar sebi ne želiš, drugim ne stori. — Pravičnost, državam in cerkvi podslomba.“ Glejmo na najveličastnejši svoj prapor: še napis nad Kristovo umirajočo glavo, še on je bil — mnogojezičen.

Književnost.

Družba sv. Cirila in Metoda je mesto svojega običajnega „Vestnika“ izdala prvokrat letos svoj „Koledar“ za l. 1904, ki je ob enem „Vestnika“ XVI. in XVII. spehljaj. — Vestnik ima poročilo o XVII. in XVIII. veliki skupščini. Ta koledar je misel in delo družbinega nadzornika g. Ivana Vrhovnika. Njemu in samo njemu se je zahvaliti, da je došel in došel tak s tako vsestransko izobrazilno tvarino. S tvarino, ki je tudi za šolske sobane svoje veljave. Razun narodnostnega blaga: „Imena vladarjem Slovanov“, „Število Slovanov v začetku XX. stoletja“ in družega veleznimivega v kratkih potezah v prozi in v poeziji je znal gosp. župnik-vrednik v oddelku „Slovanški svetniki in blaženi“ podati narodu tudi takih lepih krstnih imen, ki bi jih bili tako veseli otroci v poznejih si življenjskih letih, ko bi jih bili stariši znali jim izbrati ob njihovih krstih. Koledar vsebuje tudi vrednikovega peresa životopis in podobo slovenskega pisatelja Ivana Vesela — velikega dobrotnika naše zlate družbe. Omislite si koledar, Slovenci, in dajte za vsak proizvod mesto 60 krajcarjev raje njih dvakrat 60. Slovenska mladina vam bode hvaležna.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrto leta 1 krono 50 vin. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej

V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v tabakarni: Makso Brusovi, pred škofijo 12.